

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asia: HE 287/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kasvinterveyslain muuttamisesta

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esityksestä laiksi kasvinterveyden muuttamisesta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Lakiesityksessä kasvinterveyslakiin esitetään tehtäväksi ne tekniset muutokset, jotka ovat tarpeen Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksiin maa- ja metsätalouseläimien tukea koskevien säännösten osalta tehtävien muutosten johdosta. MTK:lla ei ole huomautettavaa varsinaiseen asiaan.

Lakiesityksen lausuntopalautteissa on mainittu, että Valtiovarainministeriö, Ruokavirasto ja Taimistoviljelijät ry esittivät lausunnoissaan arvioitavaksi kasvinterveyslakiin perustuvan korvausjärjestelmän uudelleen tarkastelua. MTK haluaa tässä yhteydessä nostaa asian uudelleen esiin ja kannattaa ja pitää ensiarvoisen tärkeänä korvausjärjestelmän uudelleen tarkastelua.

MTK pitää valitettavana sitä, että lakia kasvinterveyden suojelusta muutettiin 2010-luvulla merkittävästi korvausjärjestelmän osalta, jolloin korvausjärjestelmää heikennettiin tuntuvasti. Käytännössä torjuttavien kasvintuhoojien torjunnasta aiheutuneita kustannuksia ei enää korvattu toimijoille lainkaan. Hävitettävän kasvintuhoojan hävittämiseksi määrätyistä torjuntatoimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia korvattiin valtion varoista vain, jos torjuntakustannukset olisivat olleet poikkeuksellisen suuret.

Nykyisen kasvinterveyslain valmistelussa oli selvitelty neljää eri vaihtoehtoa korvausjärjestelmän toteuttamiseksi. Korvausjärjestelmä pidettiin v. 2019 kasvinterveyslain hyväksymisen yhteydessä ennallaan. MTK toteaa, että korvausjärjestelmällä ja sen kattavuudella on erityisesti taimitarhoille suuri merkitys. Korvausten epääminen voi johtaa tuottajan kannalta kohtuuttomiin tilanteisiin, joissa esimerkiksi taimimateriaalin tuotannossa on syntynyt kustannuksia usealta vuodelta, mutta myyntituotot menetetään kasvintuhoojan vuoksi.

Nykyinen kasvinterveyslain korvausjärjestelmä on sellainen, että korvauksia ei juurikaan makseta. Kasvintuhoojakorvauksia on hakenut vuodesta 2014 lähtien viisi toimijaa kasvintuhoojien torjuntapäätöksestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Korvausten edellytykset eivät ole täyttyneet yhdessäkään näistä tapauksista. Metsään kohdistuvasta kasvintuhoojan torjuntapäätöksestä on haettu ja saatu korvauksia yhden kerran. Kustannukset jäävät käytännössä alan toimijoiden itsensä maksettaviksi. Tämä kannustaa siihen, että kasvintuhoojien löytymisestä ja leviämisestä ei enää ilmoiteta viranomaisille niin herkästi kuin ennen, koska korvauksia ei enää makseta ja toimijoille tulee kasvintuhoojan torjumisesta ja leviämisen estämisestä pelkästään kustannuksia ja velvoitteita.

EU:ssa on olemassa ns. sisämarkkinaohjelma (Single Market Programme). Ohjelma kattaa vuodet 2021-2027 ja ohjelman budjetti on 2,4 biljoonaa euroa. Ohjelman varoilla voitaisiin rahoittaa myös kasvi- ja eläintautien ehkäisyyn ja hävittämiseen liittyviä toimenpiteitä pienten ja keskisuurten yritysten osalta. MTK:n mielestä Suomen pitää hyödyntää täysimääräisesti EU:n rahoitusta jäsenmailleen kasvintuhoojien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen. Korvausjärjestelmän kansallinen rahoitus on jatkossakin säilytettävä EU:n rahoitusta täydentämässä. Tällä hetkellä näyttää siltä, että toimivia vakuutustuotteita ei ole jatkossakaan tulossa kasvintuhoojien aiheuttamien vahinkojen riskinhallintaan.

Helsingissä 19.1.2023

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Mika Virtanen

Mika Virtanen
kasvinviljelyasiamies